

Samenvatting van het rapport 'From absence to attendance. Steering towards proactive laws and policies to promote learning and wellbeing'

## **Inleiding**

Het rapport 'From absence to attendance. Steering towards proactive laws and policies to promote learning and wellbeing' doet verslag van het onderzoek dat David Heyne uitvoerde in opdracht van Ingrado. Ingrado wilde inzicht in ontwikkelingen in wet- en regelgeving op het gebied van leerrecht en (school-)aanwezigheid in andere landen. Die kunnen mogelijk aanknopingspunten bieden voor Nederlandse wetgeving over het recht op leren en schoolaanwezigheid.

Heyne zette een inventariserende vragenlijst uit in zijn omvangrijke internationale netwerk. Uit de respons daarop bleken in verschillende landen dergelijke wettelijke ontwikkelingen plaats te hebben gehad. Het onderzoek heeft zich vervolgens toegespitst op drie landen die het meest vergelijkbaar zijn met Nederland: Engeland, Finland en Noorwegen.

Het onderzoek brengt op hoofdlijnen in kaart welke wettelijke veranderingen zich daar hebben voorgedaan en hoe deze tot stand zijn gekomen. Op grond daarvan doet de onderzoeker aanbevelingen om dergelijke veranderingen in Nederland tot stand te brengen.

## **Inhoudelijke overeenkomsten**

De wettelijke ontwikkelingen in de drie landen vertonen een aantal overeenkomsten. Zo wordt de omslag gemaakt van een reactieve naar een proactieve aanpak. Er is wettelijk vastgelegd dat (langdurige) absentie van school moet worden voorkomen, dat data over absentie (geoorloofd en ongeoorloofd) gedeeld worden om preventief te werk te kunnen gaan, wordt het belang van schoolklimaat benadrukt en worden schoolaanbieders verplicht om een schoolklimaat te creëren waarin leerlingen tot bloei kunnen komen en waarin de samenwerking met ouders en gezinnen centraal staat. Daarnaast wordt wettelijk vastgelegd welke verantwoordelijkheden scholen en anderen zoals lokale overheden en ondersteunende partijen daarin hebben aan bijvoorbeeld leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben om naar school te kunnen gaan.

In elk van de drie landen gaat het om een holistische aanpak: de jongere en diens recht op onderwijs een ontwikkeling staat centraal.

## **Overeenkomsten in de totstandkoming**

In de drie landen speelde samenwerking een doorslaggevende rol in de totstandkoming van de hervormingen. Het gaat daarbij om samenwerking tussen verschillende partijen op verschillende niveaus: onderwijs, lokale autoriteiten, ministeries maar ook om de betrokkenheid op zowel beleid als uitvoeringsniveau zodat de nieuwe wetgeving gestoeld is op gedeelde prioriteiten en aansluiten bij de dagelijkse praktijk.

Een tweede overeenkomst in de totstandkoming van wetgeving in de drie landen is wat Heyne 'de stem van de gemeenschap' noemt. Hiermee worden de mensen op wie de regels betrekking

hebben, zoals jongeren, ouders en mensen die werkzaam zijn in en rond onderwijs en de zorg voor gezinnen bedoeld. Door deze stem centraal te stellen zijn de nieuwe regels gebouwd op de dagelijkse praktijk van degenen die met die regels te maken hebben.

Een derde overeenkomst betreft de inzet van onderzoek en data bij het totstandbrengen van de wet- en regelgeving. Met behulp van onderzoek werden lacunes geïdentificeerd, behoeften verduidelijkt en bewezen strategieën benadrukt

De vierde overeenkomst was dat het in elk van de drie landen aanvankelijk aan politieke wil ontbrak om de gewenste hervormingen door te voeren maar dat die door de ideeën van beleidsmakers en de overeenstemming tussen de verschillende belangengroepen uiteindelijk toch gerealiseerd is.

### **Aanbevelingen**

Op grond van zijn bevindingen doet Heyne een aantal aanbevelingen voor iedereen die pleit voor het recht op onderwijs en ontwikkeling voor alle jongeren zodat ook in Nederland de omslag van een reactieve respons op afwezigheid naar een proactieve benadering van aanwezigheid gemaakt kan worden. Om die verschuiving te realiseren zijn hervormingen in wetgeving nodig die prioriteit geven aan preventie, vroegtijdige interventie en holistische ondersteuning voor jongeren en gezinnen.

1. Zorg dat alle hensen aan dek zijn
2. Zorg dat de hervormingen gestoeld zijn op ervaringen uit de praktijk
3. Veranker hervormingen in data en best practices
4. Ontwikkel politieke steun
5. Ontwikkel een gezamenlijk kader
6. Stuur op een proactieve aanpak

### **Nieuwe wet- en regelgeving in Engeland**

De nieuwe wet- en regelgeving in Engeland heeft betrekking op het gehele onderwijs dus ook het hoger onderwijs. Daarin is onder meer het volgende vastgelegd

- Uniformering van het registreren van gegevens over aan- en afwezigheid
- Het delen van gegevens over aan- en afwezigheid op persoonsniveau via een externe provider tussen scholen en lokale autoriteiten
- Benadrukken van het belang van de schoolcultuur en samenwerking met gezinnen ter bevordering van aanwezigheid. 'Een goede aanwezigheid begint met school als een plek waar leerlingen willen zijn'.
- Iedere school stelt iemand uit het managementteam expliciet verantwoordelijk voor schoolaanwezigheid waarmee het centraal onderdeel van bredere inspanningen om het welzijn en de betrokkenheid van studenten bij het leren te ondersteunen wordt versterkt.
- Scholen bouwen een sterke relatie met leerlingen en ouders op en creëren een gastvrije en inclusieve sfeer

- Als er barrières voor deelname aan het onderwijs zijn, wordt in samenwerking met gezinnen gezocht naar manieren waarop deze weg kunnen worden genomen. Dit omvat het bieden van op maat gemaakte ondersteuning op school en het verbinden van gezinnen met externe diensten zoals gezondheidsdiensten en gemeenschapsorganisaties.
- Versterkte voorzieningen voor leerlingen die geen onderwijs volgen
- Het aanpakken van ernstige afwezigheid met een verplichte, gecoördineerde reactie van scholen en diensten. Ernstige afwezigheid is gedefinieerd al het missen van 50% of meer van school. In het verleden waren de inspanningen gericht op algehele afwezigheid en aanhoudende afwezigheid (10% of meer van school missen)
- De rol van de lokale autoriteiten is geherdefinieerd: focus verschuift van monitoring van de aanwezigheid naar het bieden van strategisch leiderschap bij het verbeteren van de aanwezigheid in hun geografische gebieden.
- De lokale overheid heeft een formele rol bij het adviseren, helpen en aansturen van de student en zijn ouders om ervoor te zorgen dat de student passend onderwijs krijgt zodat juridische wegen alleen worden bewandeld als dat absoluut noodzakelijk is. vervolging wordt hierin gezien als laatste redmiddel waardoor de focus op vroegtijdig interventie en ondersteunende maatregelen wordt versterkt.

### **Nieuwe wet- en regelgeving in Finland**

De wettelijke veranderingen in Finland hebben betrekking op het basisonderwijs en het nationale kerncurriculum voor het basisonderwijs. Onder basisonderwijs wordt het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs verstaan.

In Finland zijn gemeenten onderwijsaanbieders

- Onderwijsverstrekkers moeten de afwezigheid van leerlingen in het basisonderwijs voorkomen en systematisch monitoren en ingrijpen. Daarin wordt niet langer gefocussed op ongeoorloofde afwezigheid maar gaat het om alle vormen van afwezigheid, waarbij de bredere impact van gemiste schooldagen wordt erkend.
- Er wordt nadrukkelijk een verband gelegd tussen aanwezigheid en studiesucces
- onderwijsaanbieders moeten duidelijke en werkbare procedures vaststellen voor het bevorderen van afwezigheid en het bevorderen van aanwezigheid. Deze procedures omvatten protocollen om ouders onmiddellijk op de hoogte te stellen van afwezigheden, en om vroegtijdige reacties te initiëren en samen te werken met professionals op het gebied van studentenwelzijn.
- De nadruk wordt gelegd op een schoolbrede benadering van aanwezigheid waarbij de inspanningen van medewerkers studenten en gezinnen worden geïntegreerd.
- Afwezigheid moet ongeacht de reden daarvan systematisch worden gemonitord
- Lokale actieplannen moeten een beschrijving bevatten voor onderwijsaanbieders, scholen en studenten over hoe afwezigheden systematisch zullen worden gecontroleerd zodat gegevens worden gebruikt om preventie en vroegtijdige interventie tijdens het schooljaar te begeleiden.
- Scholen zijn verplicht om verzuimgegevens te melden aan hun gemeente zodat de gemeente als onderwijsaanbieder aanwezigheidstrends kunnen volgen en de impact van interventies kunnen evalueren.
- Ouders of voogden moeten actief betrokken worden bij aanwezigheid gerelateerde inspanningen

## **Nieuwe wet- en regelgeving in Noorwegen**

De nieuwe wet en regelgeving in Noorwegen heeft tot doel om het schoolbezoek te vergroten, buitensporig schoolverzuim te voorkomen en de kansen van studenten om hun opleidingen succesvol af te ronden te vergroten. Gemeenten (verantwoordelijk voor basisscholen en lager secundair onderwijs) en provinciale autoriteiten (verantwoordelijk voor het hoger secundair onderwijs) worden verplicht om zich daarvoor in te spannen.

De rollen van de gemeenten en provinciale autoriteiten in het bevorderen van aanwezigheid worden verduidelijkt. Het betreft daarbij met name de verantwoordelijkheid voor studenten zonder gediagnosticeerde leerstoornissen. Scholen in Noorwegen waren altijd al verplicht om onderwijs en een ondersteunende omgeving te bieden maar deze regels zijn verfijnd. Scholen moeten nu proactief handelen en tijdig maatregelen nemen om afwezigheid in samenwerking met jongeren en gezinnen te doen afnemen.

Daarnaast omvat de nieuwe wet bepalingen die het leren en welzijn van jongeren moeten verbeteren. Zo is onder meer het recht op een veilige inclusieve schoolomgeving die gezondheid en leren bevordert wettelijk vastgelegd.

